УДК 81’25:811.112.2:61
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-103-4

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ІНСТРУКЦІЙ

Верезубенко М. М.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
вул. Шевченка, 1, Кропивницький, Україна
orcid.org/0000-0002-3533-8525
verezubenko@ukr.net

Ключові слова: *медичний переклад, медична інструкція, німецька мова, медична термінологія, перекладацькі трансформації, науковий стиль, спеціалізований текст, еквівалентність перекладу, фармацевтичний текст, термін.*

Статтю присвячено дослідженню особливостей перекладу німецькомовних медичних інструкцій українською мовою. Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком міжнародної фармацевтичної галузі, розширенням міжмовної професійної комунікації та зростанням потреби у високоякісному перекладі спеціалізованих текстів. Медичні інструкції належать до текстів наукового стилю, для яких характерними є термінологічна насиченість, стандартизованість, логічність викладу, точність формулювань та уніфікованість мовних засобів. Наголошено, що будь-які неточності під час перекладу таких документів можуть призвести до викривлення змісту інформації та негативно вплинути на безпеку застосування лікарських засобів.

У роботі охарактеризовано специфіку медичних текстів, розглянуто основні типи інструкцій до лікарських препаратів, визначено їхні структурні та мовні особливості. Особливу увагу приділено функціонуванню медичної термінології, абревіатур, латинських назв, епонімів, багатокомпонентних німецьких термінів-композитів та специфіці їхнього відтворення українською мовою. Проаналізовано труднощі, що виникають у процесі перекладу внаслідок відсутності прямих еквівалентів, розбіжностей у наукових традиціях та особливостей словотвору німецької й української мов.

Визначено основні перекладацькі прийоми, які забезпечують адекватне відтворення змісту медичних інструкцій, серед яких використання усталених еквівалентів, калькування, транскрипції, транслітерації, описового перекладу, конкретизації, генералізації та модуляції. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до перекладу медичних текстів, що передбачає поєднання лінгвістичної компетентності перекладача зі знаннями медичної термінології, фармакології та нормативних вимог до оформлення інструкцій. Зроблено висновок, що якісний переклад медичних інструкцій є важливою передумовою ефективної професійної комунікації, забезпечення точності передавання спеціальної інформації та безпечного використання лікарських засобів у практичній діяльності.

PECULIARITIES OF RENDERING MEDICAL TERMINOLOGY IN THE TRANSLATION OF GERMAN-LANGUAGE MEDICAL INSTRUCTIONS

Verezubenko M. M.
Candidate of Philological Sciences (PhD),
Associate Professor at the Department of Translation,
Applied and General Linguistics
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
Shevchenko str., 1, Kropyvnytskyi, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3533-8525
verezubenko@ukr.net

Key words: *medical translation, medical instruction, German language, medical terminology, translation transformations, scientific style, specialized text, translation equivalence, pharmaceutical text, term.*

The article examines the peculiarities of translating German-language medical instructions into Ukrainian. The relevance of the study is determined by the growing demand for high-quality translation of pharmaceutical documentation in the context of international scientific cooperation and the rapid development of the healthcare industry. Medical instructions are regarded as specialized scientific texts characterized by terminological density, standardization, logical structure, accuracy, objectivity, and strict compliance with linguistic and regulatory requirements. Since such texts directly influence the safe use of medicinal products, their translation requires maximum precision and professional responsibility.

The paper analyzes the linguistic features of medical texts and describes the structural characteristics of medical instructions intended both for healthcare professionals and patients. Particular attention is paid to the translation of medical terminology, abbreviations, Latin nomenclature, eponyms, and German compound terms. The study identifies the major translation difficulties caused by lexical gaps, differences in word-formation systems, and the absence of direct equivalents between German and Ukrainian.

The research highlights the most effective translation techniques used in rendering medical terminology, including established equivalents, calque, transcription, transliteration, descriptive translation, concretization, generalization, and modulation. It is emphasized that the translator should possess not only advanced linguistic competence but also sufficient knowledge of medicine, pharmacology, and the conventions governing pharmaceutical documentation.

The study concludes that accurate translation of medical instructions ensures reliable transmission of specialized information, contributes to effective professional communication, and plays a significant role in guaranteeing the safe and appropriate use of medicines. The findings may be applied in translator training, terminology studies, and the practice of translating German-language medical and pharmaceutical texts.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток міжнародної фармацевтичної галузі, активізація співпраці між країнами та постійне зростання обсягів обігу лікарських засобів зумовлюють підвищення вимог до якості перекладу медичної документації. Особливе місце серед спеціалізованих текстів займають інструкції до лікарських засобів, оскільки вони містять інформацію, що безпосередньо впливає на безпечне та ефективне застосування препаратів. Будь-яка неточність або помилка під час перекладу медичної термінології може призвести до неправильного розуміння інформації, порушення рекомендацій щодо застосування лікарського засобу та створити потенційну загрозу здоров'ю пацієнтів.

Переклад німецькомовних медичних інструкцій ускладнюється значною термінологічною насиченістю, наявністю багатокомпонентних термінів-композитів, латинських назв, абревіатур, епонімів і специфічних мовних конструкцій, що потребують від перекладача не лише високого рівня володіння мовами, а й ґрунтовних знань у

галузі медицини та фармакології. Крім того, відмінності між німецькою та українською мовними системами, а також відсутність усталених відповідників для окремих термінів зумовлюють необхідність застосування різноманітних перекладацьких трансформацій.

У зв'язку з цим актуальним є дослідження особливостей відтворення медичної термінології під час перекладу німецькомовних інструкцій українською мовою, визначення найбільш ефективних способів передачі спеціальної лексики та аналіз чинників, що забезпечують адекватність, точність і зрозумілість перекладу.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей відтворення медичної термінології під час перекладу німецькомовних інструкцій українською мовою, визначенні основних перекладацьких труднощів та аналізі ефективних способів передачі спеціальної лексики з урахуванням норм української мови й вимог до медичної документації.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- охарактеризувати особливості медичної термінології як складника наукового стилю;
- визначити структурні та мовні особливості німецькомовних медичних інструкцій;
- проаналізувати основні труднощі, що виникають під час перекладу медичної термінології;
- дослідити перекладацькі трансформації, які застосовуються для відтворення медичних термінів українською мовою;
- з'ясувати специфіку перекладу багатокомпонентних термінів, абревіатур, латинізмів та епонімів;
- визначити чинники, що забезпечують точність, адекватність і функціональну еквівалентність перекладу медичних інструкцій.

Об'єктом дослідження є німецькомовні медичні інструкції до лікарських засобів як різновид спеціалізованих текстів наукового стилю.

Предметом дослідження є особливості відтворення медичної термінології під час перекладу німецькомовних інструкцій українською мовою, а також перекладацькі трансформації та способи передачі спеціальної лексики, що забезпечують точність, адекватність і функціональну еквівалентність перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Медичний переклад є однією із найбільш складних та найбільш важливих сфер перекладів у сучасному світі. Ця галузь є вузькою, тому переклади таких текстів повинні бути точними, щоб достеменно передавати відомості та правильно передавати поняття. Під час хвороби пацієнти потребують безпомилкової інформації, адже це важливо для їхнього здоров'я, тому вищезазначені критерії є обов'язковими.

Як і для будь-якого тексту наукового стилю, вагомою деталлю медичних інструкцій є насиченість термінами.

Медичний термін – це однозначна лінгво-семантична одиниця з обмеженим набором семантичних компонентів, що має чітко визначений зміст, який забезпечує його легке розпізнавання та інтерпретацію фахівцями, які належать до певної галузі знань.

Багато термінів з англійської мови вливаються у медичну термінологію, адже саме англійська мова домінує у цій галузі. Медичні перекладачі не лише перекладають інструкції, багаті на складну термінологію, а й є посередниками між лікарем та пацієнтом. Саме тому вони вкрай цінні. Вони перекладають тексти переважно для фармацевтичних компаній, клінік, лікарень та лабораторій тощо.

Перекладачі мусять володіти не лише глибокими знаннями з мови оригіналу, а ще й бути обізнаними у галузі медицини. Найчастіше перекладачі мають справу із медичними довідками, результатами аналізів та обстежень пацієнтів, інструкціями до препаратів, науковими публікаціями, звітами щодо випробувань лікарських засобів, довідниками та іншими видами спеціалізованої літератури.

Звісно ж, під час роботи над перекладом виникають труднощі. Перекладачі мають справу з термінологічною насиченість, контамінацією термінології, наявність скорочень та абревіатур. Немало понять з'явилися з грецької та латинської мов. Ці терміни також можуть створювати певні труднощі під час роботи, адже перекладачам варто добре на них знатися. Ці моменти потребують тривалого дослідження та обережності.

Варто згадати, що «фальшиві друзі перекладача» також заплутують під час роботи над медичними текстами. Наприклад, "*cardial*" – «шлунковий», "*angina*" – «стенокардія». Перекладачі неодмінно повинні звертати на них увагу і якісно перевіряти кожен термін [Карабан, 2018, с. 137].

Медична сфера стрімко розвивається, відповідно, з'являються нові терміни, зокрема такі, які названі на честь людини, яка запровадила. Наприклад, *Addison's disease* – хвороба Аддісона, *Reye's syndrome* – синдром Рея. У такому випадку варто дослідити природу терміна та його будову, щоб якісно та коректно його перекласти [Черноватий, 2021, с. 214].

Переклад німецьких медичних текстів теж має свою своєрідність. Вона полягає у стандартизованості, термінологічній точності та інтернаціональному характері. Окрім цього, для німецьких медичних текстів характерне використання номінативних конструкцій та складних слів.

Однією з характерних ознак німецької медичної термінології є багатокомпонентні та складно-організовані терміни-композити зі складною морфологічною структурою. В українській мові подібні терміни зазвичай передаються описовими фразами. У цьому випадку кожен компонент німецького слова перекладається індивідуально. Наприклад, термін *Nüchternblutzuckerwerte – «показник концентрації глюкози в крові натще»* [Карабан, 2018, с. 137]. Варто розуміти та аналізувати слово, щоб правильно підшукати еквіваленти, які будуть точно передавати цей термін.

Іноді виникають певні утруднення через відсутність у мові відповідників, які б точно передали зміст перекладу. У таких випадках варто вдаватися до різних видів перекладу, зокрема, до описового перекладу, калькування (*die Pantothensäure – пантотенова кислота*), транскодування (*das Lanolin – ланолін*), конкретизація (*der B-Komplex – комплекс вітамінів групи В*) чи заміна інтернаціоналізмів [Кияк, 2014, с. 331].

Також можуть виникати ускладнення через несхожість у нормах науково-технічного стилю української та німецької мов. Для німецьких текстів характерний формалізм, структурованість та складні словосполучення, тому під час перекладу українською треба дбати про зрозумілість та брати до уваги цільову аудиторію.

Загалом, перекладач повинен досконало володіти не лише мовою оригіналу, а й вільно володіти знаннями у медичній галузі. Від точності перекладу, зокрема інструкцій, безпосередньо залежить якість та ефективність лікування пацієнтів.

Медична інструкція – це документ, який містить інформацію про медичний препарат, його дозування та побічні ефекти. Він має на меті детально пояснити пацієнтам порядок дій простою мовою. Медична інструкція створюється фармкомпаніями та регулюється офіційними органами.

Медичні інструкції бувають двох типів – для пацієнтів (інформаційні інструкції для пацієнтів), а також для лікарів (інформація про лікарський засіб).

Однією з характерних рис для інструкцій першого типу є вживання спрощеної мови. Це створено для того, щоб усі користувачі могли прочитати текст та зрозуміти його сенс, навіть якщо вони не є фахівцями у галузі медицини. Складні терміни та порядок дій для отримання бажаного результату пояснюються в інструкції детально та покроково.

Другий тип інструкцій призначений для працівників медичної сфери. Саме на його основі формується інструкція для пацієнтів. Цей документ містить детальну інформацію про фармакологію, склад та клінічного застосування. Також для нього питома складна термінологія та точні наукові дані.

Медичні інструкції належать до фармацевтичних текстів, які мають не лише медичні терміни, а й терміни із галузі фармації та ботаніки. Такі тексти містять у собі безліч пунктів, які так чи інакше характеризують медичний препарат. Наприклад, серед них можуть бути такі: загальна характеристика препарату, форма випуску, фармакотерапевтична група, фармакологічні властивості, показання, протипоказання та інші. Їхній порядок може бути усіляким.

Медичні тексти містять у собі інформацію щодо здоров'я пацієнта. Для усіх медичних текстів є характерним використання специфічної термінології на позначення препаратів, назв хвороб чи складових препарату. Наприклад, *Cellulose powder* – порошок целюлози, *feverish illness* – гарячка, *iron deficiency anemia* – залізодефіцитна анемія тощо [Карабан, 2018, с. 72].

Переклад інструкцій це багатошаровий процес, для якого потрібно враховувати безліч різноманітних факторів. Від якості перекладу таких текстів залежить здоров'я, а може й життя пацієнтів, тому варто передати значення написаного тексту влучно та дохідливо.

Характерною прикметою медичних інструкцій є їхня перенасиченість термінами. Вони мають свої власні особливості при перекладі, тож потребують ретельної уваги та обережності.

Медицина – це точна наука, для якої характерний високий ступінь точності. При перекладі текстів із галузі медицини краще використовувати еквівалент чи аналог для терміну. Саме такий спосіб допомагає передати термін найбільш достовірно. Сучасна медицина щоденно розвивається та збагачується новими термінами, саме тому перекладачі можуть стикатися із певними ускладненнями при перекладі.

Медична термінологія – це впорядкована система понять, що використовується для позначення станів і процесів, які відбуваються в організмі людини, наприклад, різних захворювань і їхніх симптомів, методів діагностики, лікування, а також лікарських засобів. Вона забезпечує точність фахової комунікації між медичними працівниками, сприяє ефективному обміну інформацією та допомагає уніфікувати професійне мовлення у цій сфері.

Існує кілька ключових аспектів, які є вкрай важливими під час перекладу термінології. До них відноситься обізнаність у певній галузі медицини та вміння орієнтуватись у її поняттях. Окрім цього професіонали мусять аналізувати словотвірну та морфологічну структуру термінів та знатися на їхній класифікації. Перекладачі повинні усвідомлювати, що під час роботи можуть виникати певні труднощі із спеціалізованої лексики.

Зокрема, до таких проблем входять: необізнаність щодо додаткової інформація про термін (його походження, класифікацію і т.д.), а також відсутність еквівалента чи аналога у мові перекладу.

Під час роботи з інструкцією у перекладача можуть виникати ускладнення через терміни, адже для їхнього перекладу потрібно мати додаткові знання про його походження, класифікацію, способи функціонування та специфіку перекладу цього типу лексики. Може виникати проблема із відтворенням термінологічної лексики, кліше, формул, абревіатур, латинських словосполучень та ін.

У більшості європейських мов медичні терміни мають грецьке та латинське походження. У таких випадках їхній переклад зводиться до пошуку усталеного еквівалента.

1. Усталений еквівалент – це використання усталеного відповідника *(liver – печінка, kidney – нирка, heart – серце, das Gesundheitswesen – система охорони здоров'я, der Wirkstoff – діюча речовина, die Schleimhaut – слизова оболонка)* [Кияк, 2014, с. 438].

Якщо ж у мові немає еквівалента чи аналога, тоді рекомендується вдаватися до перекладацьких трансформацій. Серед найбільш розповсюджених способів перекладу медичної термінології є транслітерація *та* транскрипція.

1. Транслітерація – це перекладацька трансформація, що відтворює слово шляхом передачі його літерного складу засобами іншої мови *(heparin – гепарин, der Dexpanthenol – декспантенол)*.

2. Транскрипція ж, у свою чергу, передає слово відповідно до його звучання *(rheumatism – ревматизм, das Lanolin – ланолін)*.

Окрім вищезгаданих трансформацій використовується калькування та описовий переклад.

1. Калькування – це спосіб перекладу, при якому певні складові частини слова чи словосполучення перекладаються певними елементами мови перекладу (*acetylsalicylic acid – ацетилсаліцилова кислота, die Pantothensäure – пантотенова кислота*).

Описовий метод – це спосіб перекладу, при якому термін замінюється словосполученням, яке краще описує його значення і при цьому краще розкриває його суть (*deviated septum – процедура виправлення носової перегородки, das Depotpräparat – лікарський засіб із тривалою дією*).

Також варто зазначити, що під час перекладу медичних термінів іноді використовується конкретизація, генералізація, а також модуляція.

Генералізація – це перекладацький прийом, який полягає у пошуку більш нейтрального та узагальненого аналога до слова *(feverish illness – гарячка, die Salbe – лікарський препарат)*.

Конкретизація – це протилежність генералізації. Її суть полягає у тому, щоб знайти більш точний відповідник до терміну *(volume depletion – зменшення об'єму рідини, die Creme – крем для зовнішнього застосування)*.

Модуляція полягає у зміні смислового акценту або зміщенні когнітивної категорії під час перекладу *(nonsteroidal inflammatory drugs – нестероїдні протизапальні препарати, außer Reichweite von Kindern aufbewahren – зберігати в місці, недоступному для дітей)* [Кияк, 2014, с. 443].

Дослідження медичної термінології у перекладі потребує поєднання перекладознавчого й термінознавчого підходів. Перекладознавство зосереджується на співвідношенні вихідного та цільового текстів, еквівалентності, адекватності й функціональності перекладу, тоді як термінознавство розглядає термін як одиницю спеціального знання, пов'язану з певним поняттям і його місцем в терміносистемі [Сайко, 2021, с. 32].

В. Коллер розглядає еквівалентність як відношення між перекладом та оригіналом і наголошує на багатовимірності такого відношення [Коллер, 2011, с. 27]. Для медичної інструкції це означає, що якість перекладу не визначається формальною тотожністю слів. Важливішими є збереження релевантного змісту, функції повідомлення та однозначності інформації. К. Норд, розвиваючи функціональний підхід, пропонує враховувати адресата, мету, ситуацію комунікації та текстові характеристики [Норд, 2009, с. 153]. Це особливо важливо для інструкцій, які можуть бути адресовані як медичним працівникам, так і пацієнтам.

У термінознавстві М. Т. Кабре розглядає термінологію як міждисциплінарну сферу, пов'язану з мовою, знанням, комунікацією, документацією та комп'ютерними технологіями [Кабре, 1999, с. 42]. Сучасний термінологічний підхід передбачає врахування поняттєвих зв'язків, реального функціонування одиниць у спеціальних текстах, стандартизації та термінологічних баз. Для перекладача це означає необхідність перевіряти не лише словниковий відповідник, а й його нормативність та функціонування у фаховому контексті.

Важливим для цієї роботи є поняття перекладового термінознавства. М. А. Сайко наголошує на взаємозв'язку перекладознавства і термінознавства та виокремлює такі параметри, як еквівалентність, нормативність, варіантність, термінологічна однорідність і вплив відповідника на адекватність перекладу [Сайко, 2023, с. 49]. Отже, медичний термін у перекладі має розглядатися одночасно як мовна одиниця, носій спеціального поняття та елемент цілісної терміносистеми.

Практичний аналіз має якісно-зіставний характер і ґрунтується на прикладах, наведених у мате-

ріалах статті, та на типових лексико-граматичних моделях німецькомовної фармацевтичної документації. Не ставимо за мету встановлення статистичної частотності трансформацій, оскільки для цього необхідний окремий репрезентативний паралельний корпус. Натомість аналіз спрямований на виявлення залежності між структурою терміна, його поняттєвим змістом, контекстом і перекладацьким рішенням.

Застосовано описовий, зіставний, компонентний, контекстуальний та трансформаційний методи. Компонентний аналіз дає змогу встановити структуру композитів; контекстуальний – визначити значення багатозначних одиниць; трансформаційний – описати зміни форми під час перекладу. Окремо враховано принцип термінологічної послідовності: тотожне поняття в однаковій функції повинно, за можливості, передаватися тим самим українським відповідником.

Найпоширеніші моделі перекладу систематизовано в таблиці 1. Наведені одиниці мають ілюстративний характер і дають змогу простежити не лише назву перекладацького прийому, а й умову його застосування.

Структурні трансформації. Найвиразніше мовна асиметрія проявляється у перекладі німецьких композитів. *Nüchternblutzuckerwerte* не можна адекватно передати механічним перекладом компонентів, оскільки українська термінологічна норма потребує розгортання відношень між ними. Відповідник «показник концентрації глюкози в крові натще» зберігає поняттєвий зміст, хоча має іншу формальну структуру. Подібно *die Nierenfunktion* → «функція нирок» і *die Überempfindlichkeitsreaktion* → «реакція гіперчутливості» демонструють адаптацію словотвірної моделі до української мови.

Усталені відповідники та калькування. За наявності нормативного еквівалента перевага має надаватися йому: *der Wirkstoff* → «діюча речовина», *die Schleimhaut* → «слизова оболонка». Калькування є продуктивним, коли компоненти німецької одиниці мають прямі українські відповідники й результат відповідає нормі: *die Pantothensäure* → «пантотенова кислота». Отже, критерієм є не кількість збережених компонентів, а нормативність і точність отриманого терміна.

Транскодування та епоніми. *Lanolin* → «ланолін», *Dexpanthenol* → «декспантенол» демонструють доцільність транскодування міжнародних назв із закріпленою українською формою. Епоніми потребують іншої логіки: *Addison-Krankheit* → «хвороба Аддісона», *Reye-Syndrom* → «синдром Рея». Родовий компонент перекладається, а власна назва адаптується до української норми. Формальне копіювання німецької графіки в таких випадках є невмотивованим.

Описовий переклад і конкретизація. *Das Depotpräparat* → «лікарський засіб із тривалою дією» показує, що описова конструкція може бути точнішою за формально близький відповідник. Die Anwendungsgebiete → «показання до застосування» демонструє контекстуальну конкретизацію: значення визначається не лише словником, а й назвою та функцією відповідного розділу інструкції. Генералізацію, навпаки, у медичних текстах слід застосовувати обережно, щоб не втрачати клінічно важливої інформації.

Таблиця 1

Найпоширеніші моделі перекладу

Німецький термін	**Український відповідник**	**Прийом**
der Wirkstoff	діюча речовина	усталений еквівалент
die Schleimhaut	слизова оболонка	усталений еквівалент
Nüchternblutzuckerwerte	показник концентрації глюкози в крові натще	описовий переклад + конкретизація
die Pantothensäure	пантотенова кислота	калькування
das Lanolin	ланолін	транскодування
der Dexpanthenol	декспантенол	транскодування
der B-Komplex	комплекс вітамінів групи В	описовий переклад + конкретизація
das Depotpräparat	лікарський засіб із тривалою дією	описовий переклад
die Anwendungsgebiete	показання до застосування	контекстуальний термінологічний відповідник
die Überempfindlichkeitsreaktion	реакція гіперчутливості	калькування + переструктурування
die Haltbarkeit	термін придатності	описовий відповідник
außer Reichweite von Kindern aufbewahren	зберігати в місці, недоступному для дітей	модуляція + перебудова
die Nierenfunktion	функція нирок	калькування
Addison-Krankheit	хвороба Аддісона	комбінований спосіб
Reye-Syndrom	синдром Рея	комбінований спосіб

Модуляція та термінологічна послідовність. *Außer Reichweite von Kindern aufbewahren* → «зберігати в місці, недоступному для дітей» є прикладом модуляції та синтаксичної перебудови. Змінюється спосіб концептуалізації, але зберігається регулятивний зміст. Практичний аналіз також засвідчує важливість послідовного використання термінів. Якщо одне поняття без причини передається кількома назвами, виникає ризик хибного розмежування понять. Тому термінологічний список або база є доцільним інструментом контролю якості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що медична інструкція є жанрово специфічним фаховим текстом, у якому термінологія виконує не лише номінативну, а й інформаційно-регулятивну функцію. Це зумовлює підвищені вимоги до точності, однозначності та послідовності перекладу.

Встановлено, що основні труднощі німецько-українського перекладу пов'язані зі структурною складністю німецьких композитів, термінологічною варіантністю, інтернаціоналізмами, латинськими компонентами, епонімами, абревіатурами та контекстуально залежними одиницями. Формальна подібність вихідної й цільової одиниць не гарантує еквівалентності.

Практичний аналіз показав, що усталений еквівалент є пріоритетним за наявності нормативної відповідності; калькування ефективне за умови нормативності результату; транскодування доцільне для міжнародних назв; описовий переклад і конкретизація потрібні для розкриття понятєвого змісту; модуляція та синтаксична перебудова забезпечують адаптацію німецьких конструкцій до українських жанрових норм. Отже, перекладацьке рішення має визначатися не формою окремого слова, а сукупністю семантичних, системних, функціональних і нормативних чинників.

Якість перекладу медичної інструкції доцільно оцінювати за комплексом критеріїв: семантичною точністю, функціональною еквівалентністю, нормативністю, термінологічною послідовністю, жанровою відповідністю та зрозумілістю для адресата. Поєднання перекладознавчого й термінознавчого підходів створює надійну основу для такого оцінювання.

Перспективи вбачаємо у формуванні репрезентативного паралельного корпусу німецькомовних інструкцій та українських перекладів із кількісним аналізом перекладацьких стратегій. Окремого дослідження потребують фармакологічна, анатомічна, клінічна, біохімічна та ботанічна термінологія.

Перспективним є також укладання двомовної термінологічної бази з фіксацією рекомендованих відповідників і контекстів їх уживання, а також аналіз можливостей CAT-систем, машинного перекладу та штучного інтелекту за умови обов'язкової людської термінологічної верифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина І. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. 5-те вид. Вінниця : Нова Книга, 2018. 656 с.
2. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник для студентів закладів вищої освіти. 3-тє вид., доп. і перероб. Чернівці : Букрек, 2014. 639 с.
3. Сайко М. А. Відтворювання і стандартизація медичної термінології в німецько-українських лексикографічних джерелах : дис. ... д-ра філософії : 035 Філологія. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021, 266 с.
4. Сайко М. А. Перекладове термінознавство в Україні: виникнення, засади та перспективи. Мовні і концептуальні картини світу. 2023. № 2. С. 45–54. DOI: 10.17721/2520-6397.2023.2.04.
5. Черноватий Л. М., Карабан В. І. Переклад англомовної медичної літератури : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2021, 496 с.
6. Cabré M. T. Terminology: Theory, Methods and Applications. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 1999, 246 p. DOI: 10.1075/tlrp.1.
7. Kockaert H. J., Steurs F. (eds.). Handbook of Terminology. Vol. 1. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 2015, 500p. DOI: 10.1075/hot.1.
8. Koller W., Henjum K. B. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 8., neubearb. Aufl. Tübingen : A. Francke, 2011, 456 S.
9. Nord C. Textanalyse und Übersetzen. 4., überarb. Aufl. Tübingen : Stauffenburg, 2009, 288 S.
10. Pschyrembel. Klinisches Wörterbuch. 268. Aufl. Berlin : De Gruyter, 2023, 2296 S.
11. Roche Lexikon Medizin. 6. Aufl. München : Urban & Fischer, 2021, 2288 S.
12. Wermke M. (Hrsg.). Duden. Das Wörterbuch medizinischer Fachausdrücke. 10. Aufl. Berlin : Dudenverlag, 2022, 864 S.

REFERENCES

1. Karaban, V. I. (2018). Pereklad anhliiskoi naukovoi i tekhnichnoi literatury. Chastyna I. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy [Translation of English scientific and technical literature. Part I. Grammatical difficulties, lexical, terminological, and genre-stylistic problems] (5th ed.). Vinnytsia: Nova Knyha. 656 p. [in Ukrainian].

2. Kyyak, T. R., Naumenko, A. M., & Ohui, O. D. (2014). Perekladoznavstvo (nimetsko-ukrainskyi napriam) [Translation Studies (German-Ukrainian direction] (3rd ed., rev. and enl.). Chernivtsi: Bukrek. 639 p. [in Ukrainian].
3. Saiko, M. A. (2021). Vidtvorjuvannia i standartyzatsiia medychnoi terminolohii v nimetsko-ukrainskykh leksykohrafichnykh dzherelakh [Rendering and standardization of medical terminology in German-Ukrainian lexicographic sources]: PhD dissertation, 035 Philology. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv. 266 p. [in Ukrainian].
4. Saiko, M. A. (2023). Perekladove tterminoznavstvo v Ukraini: vynyknennia, zasady ta perspektyvy [Translation-oriented terminology studies in Ukraine: emergence, principles and prospects]. Movni i kontseptualni kartyny svitu, (2), 45–54. DOI: 10.17721/2520-6397.2023.2.04.
5. Chernovatyi, L. M., & Karaban, V. I. (2021). Pereklad anhlomovnoi medychnoi literatury [Translation of English-language medical literature]. Vinnytsia: Nova Knyha. 496 p. [in Ukrainian].
6. Cabré, M. T. (1999). Terminology: Theory, Methods and Applications. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 246 p. DOI: 10.1075/tlrp.1.
7. Kockaert, H. J., & Steurs, F. (Eds.). (2015). Handbook of Terminology. Vol. 1. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 500 p. DOI: 10.1075/hot.1.
8. Koller, W., & Henjum, K. B. (2011). Einführung in die Übersetzungswissenschaft (8th, rev. ed.). Tübingen: A. Francke. 456 p.
9. Nord, C. (2009). Textanalyse und Übersetzen (4th, rev. ed.). Tübingen: Stauffenburg. 288 p.
10. Pschyrembel. Klinisches Wörterbuch (2023). (268th ed.). Berlin: De Gruyter. 2296 p.
11. Roche Lexikon Medizin (2021). (6th ed.). München: Urban & Fischer. 2288 p.
12. Wermke, M. (Ed.). (2022). Duden. Das Wörterbuch medizinischer Fachausdrücke (10th ed.). Berlin: Dudenverlag. 864 p.

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026